

Han var i roemarken, da et fly faldt ned

BOMBNING: 20. oktober 1941 blev tre britiske bombefly sendt til Thisted for at ødelægge de to ”flyvepladser”, tyskerne havde anlagt, den rigtige i Dragsbæk og den falske ved Fårtoft

FÅRTOFT: På torsdag 20. oktober er der gået 75 år, siden et britisk fly styrtede ned ved to gårde i Fårtoft øst for Thisted.

Af Villy Dall, villy.dall@nordjyske.dk

Erik Pedersen, Nykøbing Mors, er født 27. februar 1932 i Fårtoft. Så han var ni år den oktoberdag 1941, da han var ude for at tage roer op, og så pludselig blev overrasket af fire angribende britiske fly. Foto: Peter Mørk

Nu 84-årige Erik Pedersen, Nykøbing, var dengang ni år og om eftermiddagen i gang med at tage roer op, da fire britiske fly kom lavt ind over fødegården, snart forfulgt af tyske fly:

- Min far kørte om morgen og formiddagen rundt i Thisted for at sælge mælk. Han kom hjem ved 13-tiden og sov så til middag. Der var lige blevet drukket eftermiddagskaffe, da flyene kom, inden far kom ud for at hjælpe mig med arbejdet. Han kom nu ud på gårdspladsen og kaldte på mig, så jeg løb ind. Vi så, at vingen på et af de britiske fly ramte Harald Kierkegaards hus og derefter blev slynget rundt gennem luften over til os, fortæller han og tilføjer:

Angreb på attrapflyveplads

- Camouflagedflyvepladsen lå jo neden i strandkanten lige nedenfor.

Da de tyske tropper få måneder efter Besættelsen 9. april 1940 begyndte at anlægge en søflyveplads ved Simons Gård i Dragsbæk, anlagde de samtidig en attrapflyveplads ved Fårtoft. Den

Forrest Familien Peders ødelagte ejendom og bagerst Familien Kierkegaards gård, som først blev ramt af flyet i vestenstormen, hvorefter det blev ført over til naboejendommen. Foto: Lokalhistorisk Arkiv

bestod af en hangarlignende bygning, og i fjorden ud for denne placerede man forankret nogle ud-rangerede fly, hvis indmad var fjernet, fortalte historiker Henning Skov, Viborg, efter en række studier i Danmark og Tyskland i Historisk Årbog 1979:

”Tyskerne håbede på, at dette anlæg, der var ganske ucamoufleret, ville narre engelske flyvere, der måtte dukke op, og forlede dem til at angribe dette i stedet for den egentlige base i Dragsbæk,” skrev Skov.

Og denne oktoberdag lykkedes dette til fulde. Præcis kl. 11.55 britisk tid startede tre to-motorers RAF-fly af typen Lockheed Hudson Mk V, tilhørende Eskadrille 608, med kurs mod Thisted. Omkring kl. 16 dansk tid, altså sådan et par timer senere, var de på arbejde over attrapflyvepladsen ved Fårtoft.

Oven for attrapflyvepladsen lå foruden Maren og Peder Pedersens husmandssted også sognerådsformand Harald Kierkegaards og Ole Bachs gårde. Fra Pedersens var der ca. 100 meter til Kierkegaards og 50 meter til Bachs.

Fire briter omkom

På søflyvepladsen i Dragstrup konstaterede vagthavende flyveleder W. Lütten, at de ”to andre fly kredsede lidt over stedet, hvorefter de satte kursen mod Dragsbæk. Vort antiluftskyts åbnede ild, flyene veg ud til siden og forsvandt i vestlig retning,” citerer Skov i sin artikel. Han konstaterer, at besætningens fire medlemmer ombord i det forulykkede fly blev slynget i alle retninger ved nedstyrtningen og den efterfølgende eksplosion, da benzinen løb ud:

”En blev fundet ved Kierkegaards stuehus, to andre på marken, hvor flyet havnede. Den fjerde var blevet slynget gennem luften tværs over vejen til Eshøj og var havnet på en mark. Tre var dræbt på stedet, mens den fjerde døde kort efter.”

- Vi så ikke meget til dette, husker Erik Pedersen og forklarer, hvordan det gik til hjemme:

Løftet ud ad vinduet

- De to ældste, Esther og Kristian var allerede ude at tjene. Så vi var syv børn hjemme. Da Far konstaterede, at vi ikke kunne komme ud af døren, smadrede han et vindue og løftede os ud. Mor

Familien Pedersens hjem var fuldstændig raseret efter flystyrtet, eksplosionen og den voldsomme brand. Foto lånt af Elin Kirk Jensen

løb med os ned til Ole Bachs, hvor vi og de fik besked på, at vi skulle holdes inde. Så løb hun tilbage.

Maren og de fem mindste børn blev hos Ole Bachs et døgn, hvorefter de kom ud til morforældrene i Vorring. Faren, Peder Nikolaj Pedersen, tog de to ældste med sig til en bror, Anton Pedersen, der boede en-kilometers-vej nordpå. Erik Pedersen husker det ikke, men ifølge Skovs beretning var det eneste, familien fik med sig, et skrivebord. Det indeholdt deres papirer, herunder ikke mindst den nu meget vigtige brandpolice. Gården eller husmandsbruget var brændt ned til grunden:

- Det blæste meget voldsomt fra vest den dag. Det var sikkert grunden til både at flyet blev slynget så langt og til at gården brændte ned på under en halv time, siger Erik Pedersen.

Indsamling og brandpolice

Efter at gården var brændt, startede de tre aviser i Thisted et - ellers sjældent set, de var jo dengang partipolitiske, hhv. S, V og K - samarbejde, nemlig om at samle penge ind til den stakkels familie:

- Jeg tænker ofte på, hvor hårdt det må have været for mine forældre. Pludselig stod de der med syv børn uden tag over hovedet. Det sled hårdt i det i forvejen - og nu dette. Men heldigvis var de vellidt, og der var nogle, som var villige til at hjælpe dem.

Begge forældre havde tidligere tjent på gården Rolighed - dér, hvor skolen nu ligger - hos (en anden, red.) Ole Bach, og dér fik familien husly fra 1. november, hvor fodermesterboligen stod tom:

- Vi boede dér hele sommeren, ja, til hen på efteråret 1942. Det tog nok et lille års tid at få bygget en ny gård, husker Erik Pedersen, der tilføjer, at faren selv udførte en stor del af arbejdet. Den ny gård blev bygget på den anden side af vejen - og i øvrigt så "døbt" Nygård, mens den gamle ikke havde haft noget navn. Bl.a. gravede faren selv en brønd til den ny gård.

Avisernes indsamling gav et samlet resultat på 6876 kr. 11 øre, og sammen med brandforsikringssummen og den til disposition stillede fodermesterbolig i byggeperioden gjorde det, at familien kom godt i vej på deres ny gård:

Familien Pedersens ejendom i Fårtoft før branden. I baggrunden naboejendommen, som var ejet af Ole Bach, og hvor konen og de fem yngste børn fik ly det første døgn tid.

Anlagde et gartneri

- Far holdt op med at køre rundt i byen med mælk. I stedet anlagde han et gartneri og begyndte så at køre rundt til sine gamle mælkekunder for at sælge kartofler, jordbær og andre grønsager. Det gav en meget bedre indtjening. Men hele familien måtte hjælpe til:

- Jeg kan huske, at vi stod op kl. 02.30 i jordbærsæsonen, fortæller Erik Pedersen.

De penge, avisen havde samlet ind, blev sat ind på en bankbog i Den Danske Landmandsbank, senere Danske Bank, i Thisted, hvor datterens Esthers datter, Elin Kirk Jensen, Vester Baun, senere var ansat igennem 40 år:

- Det var kort tid, efter at jeg var startet i banken, at bedstefar viste mig en bankbog. Der stod ikke mange penge på den, men den var det allersidste fra indsamlingen. Han kom ellers ikke meget i banken, var udpræget sparekassekunde - og, ja, han kaldte den da også en sparekassebog, husker Elin Kirk Jensen.

Maren (1896-1985) og Peder Nikolaj Pedersen (1896-1988) var nok småkårsfolk, men de arbejdede hårdt, og de fik fremgang gennem deres hårde slid, selv om de fik i alt ni børn, der skulle fødes, klædes og opdrages:

Blev selv arbejdsmand

- Far var så glad, da de to yngste fik en læreplads. Tage blev maler og Børge murer. Det betød meget for ham. Jo, han var en principfast venstremand, det afveg han aldrig, så vi undgik for det meste i familien at diskutere politik, husker Erik Pedersen.

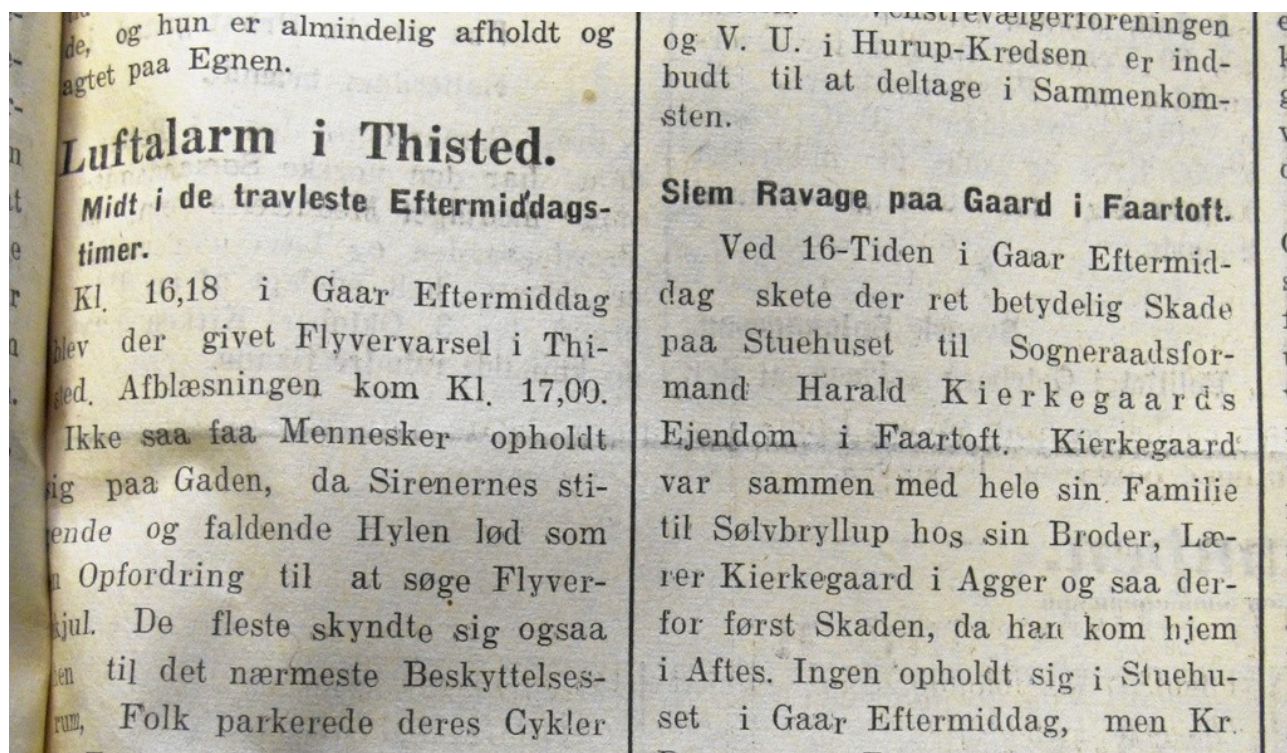
Der selv efter en tid ved landbruget og soldatertjenesten blev arbejdsmand og socialdemokrat:

- Gunnar og jeg fik arbejde hos Synopal, og dér tjente vi gode penge den halve snes år, det varede. Så var jeg i 21 år på Sundby Jernstøberi, hvorefter jeg gik på delvis efterløn. Samtidig flyttede jeg til Nykøbing og var i 18 år deltidsansat hos Jan Kjælde, hvor jeg arbejdede med skadedyrsbekæmpelse, fortæller Erik Pedersen, der boede hjemme, indtil han blev gift 1954.

Efter 15 års ægteskab og seks børn blev han skilt, og de næste mange år var han eneforælder med seks børn, der voksede op, og alle kom godt i vej. Tre sønner er smede, en fjerde er slagter, og de to døtre er uddannet som hhv. kok og pædagog. Erik Pedersen har den seneste halve snes år boet sammen med Rie, nu i Fuglsøparken.

Familien Pedersen, Nygård, Fårtoft, fotograferet kort tid efter branden. Forrest fra venstre Tage, mor Maren, Bertha, Erik, Børge og Far Peder. Bagerst Mette, Esther, Gerda, Kristian og Gunnar.

Som disse tre artikler fra Thisted Amts Tidende 21. oktober 1941 viser, skulle man dengang læse "mellem linjerne" for at finde sammenhængen mellem luftalarm og bombefly samt ravage og brand i Fårtoft.

Faartoft-Indsamlingen gav over 6800 Kr.

Inden Indsamlingen til Familien i Faartoft sluttede, modtog vi yderligere fra A. Pedersen, Overballegaard, Skovsted, 20 Kr., J. C. J. 10, Købmd. Chr. Nielsen, Skinnerup, 10, og Jens A. Christensen, Skovsted 5 Kr.

Det giver ialt med det tidligere indkomne 3666 Kr. 87 Øre.

Paa Thisted Amtsavis er indbetalt 2737 Kr. og paa Thisted Socialdemokrat 472,24 Kr. Det giver ialt 6876 Kr. 11 Øre til den haardt ramte Familie.

Det smukke Resultat er et Vidnesbyrd om, at der heldigvis endnu er noget, der hedder Hjælpsomhed. Ogsaa Folk, der ikke er alt for godt økonomisk stillet, har bidraget til Indsamlingen.

For en gang skyld samarbejdede de tre aviser i Thisted - venstreavisen Thisted Amts Tidende, den konservative Thisted Amtsavis og Thisted Socialdemokrat. Den fælles indsamling gav godt 6800 kr. til den stakkels familie i Fårtoft og var med til at hjælpe den godt på vej.

3

Virksomhed han altid sig levende for. eet kommer ikke til bemærkethed. Andelen 5. November Feste Mejeribestyrer i d Generalforsamlin-

n i Snedsted.

sen, Snedsted, har men undervist et resker i Samariter-tes afsluttedes med blev forestaaet af Thisted, og Læge edsted, og 13 Ele-uddelt Bevis. Bag-les Kaffebord. paa æge Sørensen fik uk Frugtkurv fra om Bruno Chri-le paa Elevernes rensen takkede Samarbejdet.

derefter en For-vil søge tilsluttet.

Til Bestyrelsen Andersen, Bruno

En BRITISK Bombe-maskine skudt ned.

3 Maskiner inde over Vestkysten i Gaar Eftermiddag.

Berlin. (RB fra DNB). Ved Indflyvningen af 3 britiske Bombardementsmaskiner over den danske Vestkyst i Gaar Eftermiddag blev en Maskine skudt ned af det tyske Antiluftskyts.

Ogsaa ved Cherbourg foretog to britiske Jagermaskiner et Indflyvningsforsøg i Gaar Eftermiddag. En Spitfire Maskine blev skudt ned af Antiluftskytset.

To Landbrugsejendomme beskadiget ved Maskinens Nedstyrtning.

Ritzaus Bureau erfarer: I Tilslutning til Meddelelsen om, at en engelsk Bombemaskine ved Indflyvning over den danske Vestkyst er blevet skudt ned, oplyses følgende:

Engelske Flyvere har Mandag Eftermiddag nedkastet enkelte Bomber over det nordlige Jylland. Der skete nogen Skade paa civil Ejendom, men ingen Mennesker kom noget til.

trede Arbejde, Tømrer August Jø-

Efter-

dse en

sk hos

a n n.

e Møl-

odser,

gjorde

ev en

a den

lwire

ngtes

var

selv

tede

ester

har

torm

llens

over 200,000 Kinesere trues af Hungersnød.

(Fortsættes Side 2).

Dramatisk Brand i Faartoft i Gaar

Familien og en Ko maatte ud gennem Vinduerne. 8 Kreaturer, 2 Heste og nogle Svin indebrændte.

Da Stormen i Gaar Eftermiddag ved 16,30 Tiden var paa sit højeste,

ved at springe ud af Vinduerne. Pedersen løb straks ud i Stalden for

Fire flyvere omkom

FÅRTOFT: De fire britiske flyvere, der døde ved styrtet i Fårtoft, var Alan Hendy, Stephen Alfred Symons, W. White og William Philip Wright. Deres kister blev transporteret til Frederikshavn, hvor de 24. oktober 1941 blev begravet med fuldt honnør på den særlige militære kirkegård "Gefallenen Friedhof".

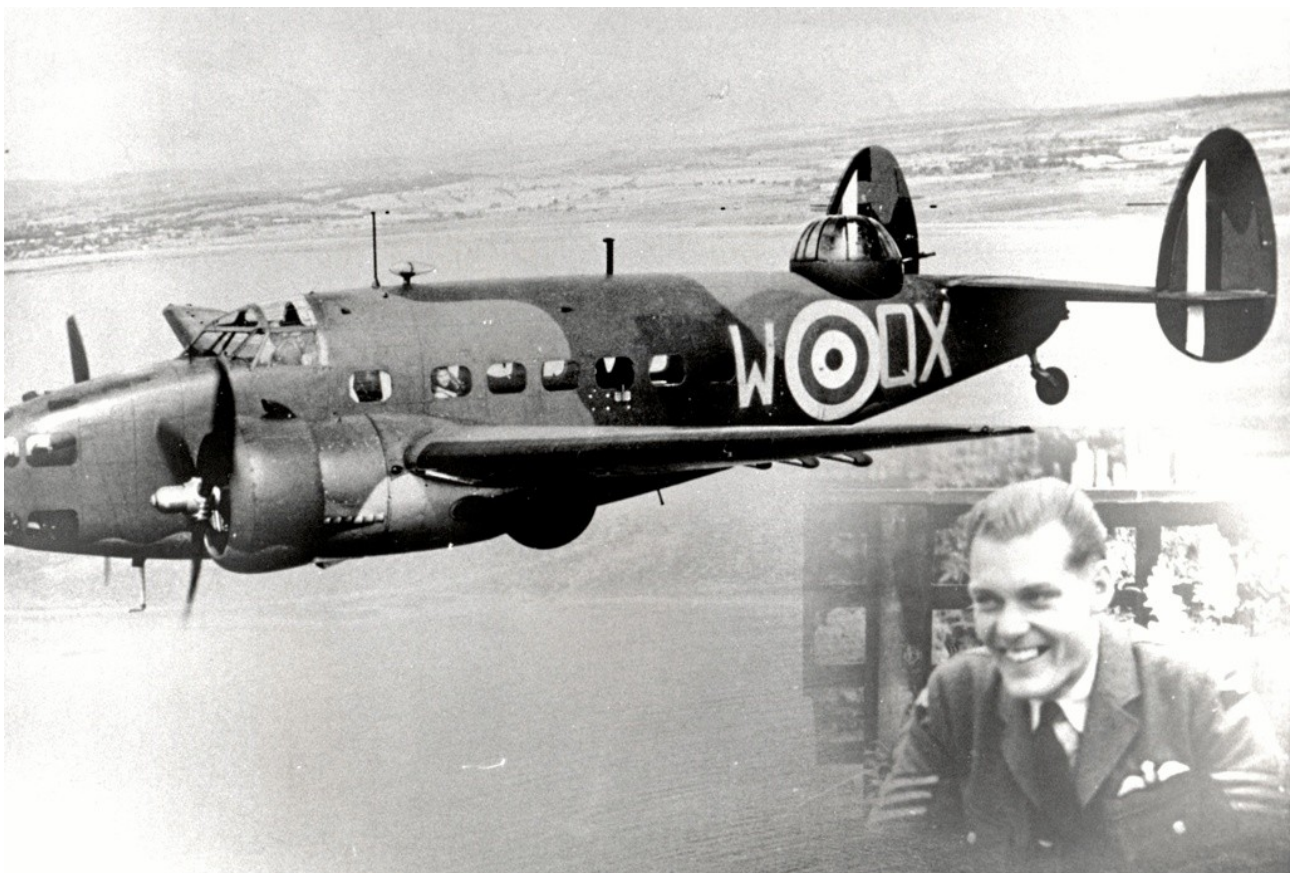
Af Villy Dall, villy.dall@nordjyske.dk

Der blev talt af en tysk feltpræst, mens deres kister var dækket af et Union Jack, et orkester spillede, og et kompagni affyrede æressalut. Disse ceremonier fortsatte indtil 1943, hvor De Allierede intensiverede bombningen af tyske byer.

22. juni 2012 besøgte søstrene Margaret Balsom og Susan Nicolas fra Enfield i Middlesex, d.v.s. den nordligste del af London, Thisted, for at se den mindesten, beboerne i Fårtoft allerede få år efter Befrielsen rejste for de faldne britiske flyvere.

Den ene af dem var nemlig Stephen Alfred Symons, født 1916 og tvillingbror til deres mor samt relativt nygift, da livet fik en brat ende på en stormfuld dag over Thy.

RAF-bombeflyverne var ikke specielt værdsat i efterkrigstidens humanistisk indstillede Storbritan-

Collage med RAF-pilot Stephen Alfred Symons, 25 år, og hans fly, en Lockheed Hudson Mk V. Begge fandt deres endeligt under et angreb på attrapflyvepladsen ved Fårtoft øst for Thisted. RAF-foto, lånt af Margaret Balsom via Elin Kirk Jensen

nien - især plagede de, mente og mener mange, for krigsførelsen unødvendige bombninger af tyske byer, ikke mindst Dresden, i slutningen af krigen både politikere og befolkning. Derfor var det noget helt særligt for Margaret Balsom og Susan Nicolas, at man i Thisted i over 60 år havde hædret deres morbror og hans tre kammerater, idet det første monument i Storbritannien for de døde bombeflyvere blev indviet i London af Dronning Elizabeth II en lille uges tid efter deres besøg i Thisted.

I Thisted blev søstrene modtaget af borgmester Lene Kjelgaard Jensen (V) og arkivar Orla Poulsen, og siden har Margaret Balsom været i løbende kontakt med Elin Kirk Jensen, Vester Baun, hvis bedsteforældres gård det gik værst ud over den oktoberdag 1941.

Søstrene Susan Nicolas og Margaret Balsom sammen med borgmester Lene Kjelgaard Jensen ved mindestenen i Fårtoft. Arkivfoto: Diana Holm